

INSERTIUNI:

se plătesc cu prețuri foarte reduse.

Manuscrisurile sunt a se adresa redacției și acelea nu se înapoiază.

Epistole nefrancate nu se primesc.

ACTIVITATEA

ABONAMENT:

Pe an 6 cor. pe 1/2 an 3 cor.

Pentru plugari—țărani pe an 4 coroane.

Pentru România și străinătate: Pe an 16 franci.

Un număr costă 12 bani.

EDITOR, PROPRIETAR ȘI ȘEF-REDACTOR:

DR. AUREL MUNTEAN

Apare în fiecare Joi.

REDACTOR RESPONSABIL:

LAURIAN BERCIAN

Pomenile la poporul nostru.

Nu este sat românesc, în care așa zisele pomeni, din incidentul morții cutărui ori cutărui om, se nu fie în obicei.

Ele sunt o urmare a unor ospețe, numite ospețe de iubire, ce se dedeau în primii secolii ai creștinismului.

Creștinii pe acele vremuri, fiind mai bine pătrunși de iubirea de aproapele ca astăzi, se siliau ca și prin fapte să dovedească aceasta. Astfel cei avuți din când în când dădeau câte o masă pentru cei săraci. Cu încetul însă acest obicei a ajuns a fi niște adevărate petreceri, la care apoi luau parte nu numai cei săraci, dar și cei bogați, precum iau astăzi parte și la pomenile noastre, cari și ele se dau nu numai de cei avuți, dar și de cei săraci.

Și atât de adânc s'a înrădăcinat acest obicei în poporul nostru, că cei săraci mai bine se îngroapă în datorii, decât să lase pomana, dacă i-a murit cineva. Adeseori se întâmplă, că cei rămași în urma mortului uită durerea pentru el, căci îi cuprinde altă durere, și mai mare: că nu au cu ce face pomana mortului.

Femeile, îndată-ce a închis mortul ochii, încep a coace pâine și a ferbe la mâncări, ca să sature tot satul, ca și când nu știm ce mare zi de veselie îi așteaptă.

Și oamenii, cari însoțesc mortul la groapă, abia așteaptă să se întoarcă la casa de jale, ca să se ospeteze. Aci apoi mănca și beau, de zeu că nu e rar cazul, când vezi pe câte unii eșind chercheliți dela pomana. Și unde mai

punem apoi aceea, că pentru același mort se dau mai multe pomeni, d. e. la trei zile după moarte, la șese săptămâni, la un an etc.

Poporul nostru prin aceste pomeni, invederat, că are mari și multe pierderi materiale.

Au ceeeste pomeni și pierderi morale, căci poporul se desvătă a compătimii pe cei atinși în familie de vre-un cas trist de moarte. Cel-ce are adevărată durere față de cei rămași, acela nu-i vine să mai meargă dela cimitir la casa mortului, ca să se sature bine. Cum și poate mânca cineva cu poftă și bea cu sete la casa cea lovită de cruda moarte?

De câte-ori nu se întâmplă, că ele se pun la cale chiar din al orfanilor, care ei singuri ar avea lipsă de pomana, dar nu se dee ei la alții pomeni.

Chiar și din punct de vedere religios, pomenile nu corăspund scopului lor, căci doar prin aceea, că închină unul altuia cu câte un păhar de vinars, zicând: D-zeu să primească, D-zeu să ierte pe cel mort, nu am făcut nici un bine de aproapele.

Și azi am ajuns a fi aproape de aceea, că Românului nici-odată nu-i lipsește vinarsul de pe masă, nu mai poate face așa zicând nici un pas fără el: la botezuri beutură, la cununie beutură, la înmormântări beutură, la cumpărări, la vânzări etc. beutură, și așa «adălmașul» cu vinars nu lipsește de nicăieri.

N'ar fi oare mai bine, dacă poporul nostru banii cheltuiți cu pomenile i-ar aduna și i-ar întrebuința spre scopuri culturale, cum ar fi d. e. înrumșetarea bisericii și școalei, formarea de biblioteci populare etc.?

Credem că da.

Și chemarea preotului este, ca să îngrijască de a stirpi din popor acest obicei păgubitor, să le spună, că chiar dacă se fac, să se facă numai de aceia, cari în adevăr au de unde, fără să simtă lipsă. Și ele să se facă numai pentru cei mai săraci, și și dela acestea să lipsească vinarsul.

Bine ar fi, când în tot satul s'ar înființa câte o societate, condusă de preot, la care fiecare om, care voește să facă pomana pentru mamă, tată, frate, copii etc., să-și facă socoteala cu facerea pomenii ar cheltui cu totul, să zicem d. e. numai 20—30 cor., și așa acele cor. să le dăruiască societății pentru sufletul morților.

Purcezând cu toții astfel, cu timpul s'ar trezi că dispun de un capital însemnat, cu care s'ar putea delătura multe nevoi și neajunsuri din sinul lor. S'ar ajutama copiii săraci, bătrâni etc.

Acestea ar fi apoi adevăratele pomeni creștinești.

Băncile populare germane

— Sistem Raiffeisen —

Fondul de rezervă. Capitalul indivisibil sau fondul filantropic al băncii.

Băncile Raiffeisen își adună încetul cu încetul un fond de rezervă, care împreună cu părțile sau cotisațiile depuse de membri, formează așa numit «capitalul propriu al băncii».

Capitalul de rezervă al băncii se adună astfel:

Întreg câștigul net anual, rămas după ce banca a plătit dobânzile la capitalul străin luat de ea cu împrumut, se oprește pe seama băncii ca fond propriu

indivizibil. Acest fond poartă numele deosebit de «fond de rezervă» al băncii până când a ajuns la înălțimea de 15 mii de lei. După-ce a trecut de suma aceasta, fondul propriu se numește «fond filantropic» sau capital de binefacere.

Sub acest nume se capitalizează câștigul net anual până când fondul propriu indivisibil al băncii a ajuns atât de mare, încât poate înlătura întreg capitalul străin și e îndestulător pentru a răspunde cererilor de împrumut ale membrilor.

Cu cât crește fondul propriu, cu atât banca scade dobânzile la împrumuturile date membrilor.

Fondul propriu rămâne proprietate exclusivă a băncii, ca comunitate, ca tovarășie. Membrii în parte n'au absolut nici un drept asupra-i și nu pot pretinde să li-se împartă, ci au drept să se folosească de el numai în comun, adecă numai câtă vreme trăește banca.

El e al tuturor și al nici unuia: e indivisibil.

În cas de desmembrare a băncii, fondul ei indivisibil se depune cu dobândă sau la banca băncilor lui Raiffeisen, din Neuwied, sau la o bancă de ale statului și rămâne acolo până când se va fi întemeiat o nouă bancă în locul celei desființate și pe baza aceluiași statute.

Atunci i-se dă aceleia întreg, ear dacă s'ar întemeia mai multe bănci în același sat și pe baza aceluiași statute li-se împarte deopotrivă, dar tot ca fond propriu indivisibil.

Nu trebuie să uităm, că neîmpărțirea câștigului băncii între membrii ei nu-i stinținea pe acestia în drepturile lor, căci câștigul nu se adună cu bani străini împrumutați pe garanția tuturor.

FOIȘOARA

Bătrânilor.

Bătrâni ai neamului, pe voi
Cu toți din inimi vă cinștim:
Ne sunteți pildă de eroi,
Pe urma voastră noi trăim.

Cei ce-au luptat în vremi trecute
Să-i facă țeri-un viitor,
Pe voi modele de virtute
Ne v'au lăsat în urma lor.

Ne v'au lăsat iconă vie
De-a lor vieță încercată
În ochii noștri să ne fie
Virtuțile de altă dată.

În voi bătrâni azi trăitori
Noi pilde vii gășim acum
De cei ce-au fost învingători,
De cei învinși pe-al vieții drum.

Bătrâni ai neamului, pe voi
Cu toți din inimi vă cinștim
Ne sunteți pildă de eroi,
Pe urma voastră noi trăim.

Th. D. Speranția.

Căzut din nori.

De Multatuli. *)

Adolf injura ca un ateu. Condeiu meu îmi abzice serviciul când e vorbă să reproduc injurăturile aceste. De altminteri nici nu am înțeles decât o parte. Cam ceva ca: *Gott soll mirselig dreivundachtzigtausendmillionenma lsieben doppelse hockmer inoscha fegeb en nitsäng läm mche njesdes' nbla ugol dse id enes bändchenamhalse... und ein Schwert!*

— Da... *Ein Schwert*, continuă răs-

*) Multatuli (Ed. Domves Dekker) e unul dintre cei dintâi scriitori olandezi. Autorul cercetând odată orașul Wisbaden și ruinele din jurul lui cade într-o groapă, de unde ajunge într'un suteran locuit de gnomi, cari îl duc înaintea stăpânului lor. Stăpânul lor nu-i altul decât un duce de Hcssen-Na-san, cu numele Adolf. Cu acesta apoi se întroține autorul despre lucrurile de pe suprafața pământului.

fând. Ein Schwert... și bunul Dzeu ar putea să aibă grije de oile sale. Ein Schwert pentru câinii aceștia. Spune-mi numai: ai călătorit deja în balon?

— Nu, stăpâne. Experința asta îmi lipsește încă.

— Adecă afară de aceasta experiența ar fi desăvirșită. Ți-ai putea închipiul ce se petrece în sufletul unui aeronaut când perde controla mișcărilor balonului seu? Când ventilul care ar trebui să rețină gazul nu se închide? Când nu mai are alt balast de aruncat decât însuși balonul seu? Ei bine, lucrul ăsta s'a întâmplat odată la Cassel, pe vremea când unul dintre numeroșii mei nepoți ședea încă pe tronul țerii mele, mai apoi adnexas. Spune-mi o leacă ceva rău despre nepotul ăsta sau despre familia sa.

— Stăpâne, pe când America lupta pentru neatîrnarea sa, Anglia avea lipsă de ostași, de ostași mulți și înainte de toate de ostași cari merg orbiș, fără să se gândească la primejdii...

— Da, de «cetățeni hessieni orbi», ai drept.

Ved că cunoști istoria. Lucru intam, nu-i așa, să-ți vinzi în așa mod supușii? Ai putea să scrii despre asta ode pline de blăstămuri. Nu știu dacă a scris deja cineva. Cred că nu. Și de ce nu?

— Poate pentru-că odele pline de blăstămuri nu sunt atât de geșeros răsplătite ca odele triumfale, stăpâne.

— Nu-i rău ceea-ce zici! Dar să revenim la aeronautul nostru. În reședința nepotului meu, lumea întregă se adunase să vază balonul. Era deja aproape de nevăzut, dar încă nu de tot. D'odată numai lumea luă seamă că ceva nu-i în rindueală și că aeronautul nu-i pe deplin stăpân peste balonul seu. El arunca tot balastul ce-l avea și balonul totuși cădea, cădea... balansând înfricoșat. Aeronautul încerca să se suie pe o funie ce lega coșul de balon, poate cu gândul să închidă ventilul care se stricase. Se incurcă cu piciorul în una dintre funiile cari se mișcau încoaci și 'ncolo... scăpă, fără în-doială paralisat de spaimă, funia ce o ținea în mână, căzu și... rămase spânzurat de un picior d'asupra coșului. Și-acum continuă tu, autorule! Povestește-mi o leacă ce simte omul când spânzurat așa în aer de un picior.

— Ingrozitor! Iată-l balansând în spațiul infinit...

— Asta am zis-o deja eu. Și-apoi nainte de toate fără pathos, *wenn ich bitten darf*.

— O să-mi încerc norocul, stăpâne.

Iată-l dară spânzurat de un picior. Simte cum cade, în vreme-ce din toate păr-

Astfel fiind, ei au drept să se folosască de câștig numai câtă vreme sunt laolaltă.

Pe de altă parte pentru micile lor părți, banca le plătește dividende hotărâte în procente anuale.

Și-apoi ce mare folos ar fi dacă s'ar împărți între 100—150 de membri un câștig anual de 2—3 sute de lei bună-oară! Pe câtă vreme, adunându-se an cu an acest câștig, se poate aduna cu vremea un avut comun, ale cărui binefaceri nu se pot prețui.

Dar să privim în treacăt cel puțin cele mai însemnate dintre foloasele pe cari le aduce adunarea fondului propriu și neîmpărțirea lui:

1. Se împedecă desmembrarea băncii. În adevăr cu greu se poate hotărî un membru să se retragă din bancă, când știe că prin aceasta se lapedă de un avut, în care și el are parte, dacă rămâne membru.

Cu cât adunarea câștigului leagă pe membri de bancă, cu atât neîmpărțirea lui îi împedecă de a se retrage.

Dacă o bancă numai de ar aduna câștigul fără să prevadă neîmpărțirea lui la desființare, ar fi amenințată în toată vremea să se desființeze. Căci ce e mai ispititor ca banul!

Când membrii ar ști, că au un avut comun de câteva mii de lei, pe care îl pot împărți, să nu se mai indoiască nimeni, că banca aceea nu poate trăi decât până când acel avut a ajuns așa de mare, încât să poată naște pofta de a-l împărți.

Intr'o bancă, care împarte câștigul la desființare, primejdia desființării e cu atât mai mare, cu cât crește fondul de împărțit; tocmai dimpotrivă stă lucrul în băncile, cari nu împart câștigul la desființare.

Aci cu cât avutul comun e mai mare, cu atât e mai cu neputință ca membrii să se retragă cumva.

Din acest punct de vedere fondul de rezervă e cea mai puternică temelie a băncilor Raiffeisen și o adevărată ciumă pentru băncile Schulze-Delitzsch. Acestea din urmă împart fondul de rezervă când se desființează banca.

(Va urma).

CORESPONDENȚĂ

Pentru Bujorelul păr. Păcurariu,

Hunedoara, 4 April 1903.

Bujorelul păr. Păcurariu din Hunedoara se simte strins cu ușa și ca să scape, în nrul 11 a. c. al „Activității” sub titlul „un răspuns” zice că își ține de sub demnitatea lui ca să stea de vorbă cu un „neastempărat”, „lipsit de cultura sufletească” care a „ticluit” singur sub pseodonymul de „Mai mulți parochieni ai păr. Păcurariu” corespondența din Hunedoara, apărută în nrul 9 al „Activității”, Vom sta puțin de vorbă cu nenea Nicolau Macrea-Bujorel.

Înainte de toate, nene Macreo, însemnează-ți: *pătimaști vreu de tot de orbul găinilor.*

a) pentru-că amintita corespondență nu este o ticlueală, ci e constatarea purului adevăr; e enararea simplă și adevărată a faptelor săvârșite de „tacticosul” d-tale unchiu, — care constatare n'o vei putea contrazice să fii d-ta încodată așa de închipuit precum ești... în „cultura d-tale sufletească”! În parantesă fie zis: câștigată la școala din Topârcea!

b) pentru-că amintita corespondență nu e produsul a unei persoane, cum îți place să fantasezi, ci e expresia sinceră și adevărată a mai multor parochieni truntași de ai păr. Păcurariu, din grația cărora trăești și ai un post așa de frumos la institutul „Corvineana”! Bine îți însemnează, că dela aceste persoane depinde întreaga poziția d-tale la acest institut. Mai bine ar fi de d-ta ca să te mai cobori puțin din sferile înalte la care te-ai avântat și să te milostivești a mai scărița din „demonitatea” d-tale, stând mai des cu dâșii de vorbă, rugându-i mai cu seamă ca să te spriginească și în viitor.

c) pentru-că în corespondența amintită nu ți-a cerut nimenea ca să răspunzi! Poftește și caută în întreaga corespondență; găsești în ea frase ca: „*Ce sici la acestea, nene Nicolae, pardon Bujorelule!*” — Corespondența amintită se termină cu frasa: *Spre orientare, nene Nicolae, pardon Bujorelule!* Singură miopia aceasta argumentează destul de eclatant în ce grad mare suferi d-ta de boala orbul găinilor! Dacă era vorba de vr'un răspuns, atunci nu d-ta erai chemat să-l dai, ci unchiul d-tale, pe care atât de mult l-ai laudat. Ori dacă ai avut intențiunea ca să răspunzi pentru unchiul d-tale, atunci s'o fi făcut într'un mod demn și obiectiv. „Răspunsul” cel-ai publicat în nrul 11 al „Activității” nu e răspuns, ci e numai o apucătură „dănilască” ca să vă scăpați din impasul, în care v'ați infundat.

Poftim și te mai ocoșește și altă-dată, nene Macreo!

*Mai mulți parochieni
de-ai părintelui Păcurariu.*

Cultura porumbului.

Dobândirea unei recolte bune în anii secetoși.

Se știe că cultura porumbului e o in-deletnicire de căpetenie a celor mai mulți săteni. De aceea cred că e nevoie să vorbesc cum pot fi dâșii siguri de isbânda acelei culturi, chiar și în anii secetoși.

Mijloacele firesci cu care putem ajuta rodirea porumbului pe timp de secetă sunt privitoare la:

1. Felul de pregătire a pământului.

2. Timpul și felul de îngropare a semințelor.

3. Lucrările de întreținere.

Felul de pregătire a pământului are o mare înțirire asupra bunului început de dezvoltare a plantelor. Mulți din plugarii noștri se mărginesc să are câmpul numai în momentul când trebuie să semene; alții fac așa zisa arătură ogor tot primăvara, prin Februarie sau Martie, arând încă odată la vremea semănării; ear' alții, și cei mai pușini, fac o arătură toamna și a doua primăvara în momentul semănării.

Ca să înlesnim însă creșterea plantei și prin urmare să dobândim bună recoltă, chiar și în anii secetoși, e nevoie să facem toamna arături adânci ca de o palmă și jumătate; ear' primăvara, după ce s'a sbicit pământul o arătură mai în față, și în sfârșit o a treia arătură înainte de semănatul porumbului.

Arătura adâncă făcută toamna e foarte trebuitoare pentru îmbunătățirea pământului. Cum el va sta deschis toată earna la aer, înghețat, zăpadă, ploi, și va avea o mare parte din el în atingere cu acestea, i-se vor dospî (oxida), părțile din cari se compune pătura arabilă, așa că sucurile ce se formează, vor sluji mai cu folos la hrănirea plantelor.

Porumbul cultivat în pământuri arate adînc de cu toamnă se va înfrîpa mai bine, avînd mai multă umezală adusă de topirea zăpezii și de ploile de primăvară. De alt-fel e bine cunoscut că: pământurile arate adînc din toamnă își adună și păstrează umezala primăvara până târziu.

Tot din cauza arăturilor adînci, porumbii își vor putea lungi rădăcinile și deci vor fi mai bine înzestrați pentru traiu.

Timpul și felul de îngropare a seminței de asemenea are o mare importanță pentru buna rodire a porumbului.

Românul are zicătoarea: „Cine se scoală de dimineață ajunge departe”, ceea-ce se poate zice și despre semănatul porumbului.

„Cine seamănă din vreme câștigă timp mai mult pentru dezvoltarea plantelor.”

Ca să putem semăna din vreme trebuie să ținem socoteală de două lucruri și anume:

I. A nu semăna prea adînc și

II. A tăvălugi îndată semănătura.

Semănatul din vreme este strâns legat de felul îngropării seminței și bătătorirea pământului după semănat.

Se știe că o semănță ca să încolțească, are nevoie în același timp de 3 lucruri cari ajută încolțirea și anume: de aer, de umezeală, și de căldură. Lipsind ori-cari din acestea, de sigur că încolțirea nu se va putea face. De aceea unii din cultivatori au și zis că: „Ori am semăna târziu ori din vreme, răsărîrea porumbului se face tot odată, (bine înțeles în același fel de pământ.)

Ca semănătura făcută din vreme să-și poată atinge scopul, e de datoria cultivatorului luminat să semene mai în față ca de obicei, de oare-ce se știe că primăvara cu cât înaintăm spre vară cu atât stratul de de-asupra se încălzește la o adîncime mai mare, începînd din afară în lăuntru și cu cât suntem mai la începutul primăverii, cu atât grosimea stratului încălzit este mai mică. Deci tocmai aceasta trebuie să aibă în vedere plugarii noștri la semănarea din vreme. Dar' nu e de-ajuns a semăna mai în față și de timpuriu, ci trebuie ca îndată după semănare să și tăvălugim; căci se știe că un pământ mai îndesat, absoarbe mai multă căldură dela soare și pe lângă aceasta și umezeala va veni mai lesne în atingere cu semințele, de oare-ce: cu cât golurile dintre particulele pământului sunt mai mici, cu atât și umezeala se va transmite mai cu înlesnire din stratul de jos.

III. Lucrările de întreținere. Asigură existența și imputernicirea plantelor până la deplina coacere. Acestea lucrări sunt de 2 feluri:

Prășitul I și prășitul al II-lea sau mușuroitul.

Prășitul întâiu trebuie să se facă îndată ce plantele s'au arătat la suprafață și li se pot număra trei foi. Scopul acestei lucrări este: de a sfărâma scoarța formată la fața semănăturii din cauza ploilor, de a înlesni menținerea umezelei în pământ și pătrunderea aerului la tinerele rădăcini, lucru ce se poate constata prin o culoare verde închisă a plantelor și o dezvoltare puternică. Partea însemnată în această lucrare este ca să se poată face la timp și cât mai iute; de aceea obiceiul ce au unii plugari de a da cu grapa îndată ce a răsărit porumbul, este cât se poate de bun și cu deosebire pentru acei cultivatori cari n'au destule mijloace să facă prășila la timp.

Prășitul al doilea numit mușuroit, se face îndată ce porumbul a ajuns înălțimea de o jumătate de metru.

Mușuroitul înlesnește dezvoltarea rădăcinilor aeriene, servește de sprijin plantelor și ajută foarte mult menținerea umezelei la rădăcina plantelor.

Atât prășitul I-iu cât și prășitul al II-lea

țile orizontul se apropie de el amenințător, închizîndu-se ca gura înfricoșătoare a unui monstru. Numai mai nainte ochiul seu zărise o mulțime de principate, acum nu mai vede decât pământul Hessenului. Din clipă în clipă se micșorează cercul punctelor deasupra cărora planase și ce vîzuse ca punct se preface în cerc. Întregul se micșorează, pe când singuraticile părți devin din ce în ce mai enorme. Limpezimea progresivă cu care se desprind sub el conturile, îi silabisează, cu o exactitate nemiloasă, judecata și torturile executării apropiate. Fiecare punct devine pată. Fiecare pată se preface în cerc. Cercurile prind forme iregulare, la început curioase și bizare, ca-și-cînd ar hesita să se decidă pentru o formă, dar în curînd se schimbă cu iușală, ca-și-cînd ar fi hotărît în mod irevocabil să se arete în înfățișarea lor adevărată. Ceea-ce mai nainte părea cercuit, acum apare colțuros. Ce e drept se strîmbă, ce e luciu arată inegalități bătătoare la ochi. Coborîșurile mici devin prețipise. Undulațiile se preface în linii întrerupte. Vagul exact. Ce fusese întrerupt se închiagă, și ce părea unit se desface. Milioane de puncte, mărite prin misterioase presiuni eșite din centrul lor, sar, năvălesc sălbatec cătră conturile lor și peste ele și în urmă peste orizontul care din ce în ce se micșorează. Și fiecare punct încearcă să devină înainte de ce piere — figură; și fiecare dintre aceste încercări dă naștere la

alte puncte, plecînd din mijloc ca să dispară pe la margini, sau poate tocmai sub sîrmanul aeronaut... și punctele aceste iau formă reală care, nerăbdătoare și sangvinică, se lărgește mereu, ca să facă loc execuțiunii.

Și cîzînd mereu vede orașul Cassel, vede Wilhelmshöhe și parcul Casseler Aue... acest parc atât de poetic. Asta e locul unde va trebui să se execute judecata? Acesta?

Până aci își dă seamă de situația sa. Nici o amețire binefăcătoare nu-l împedecă să vază pata aceea neagră... colo... sub, el! Piața...

O, câteva clipe mai nainte n'ar fi putut încă deosebi un principat întreg de o piață mică acoperită de popor.

Și cade mereu! Deja începe a deosebi palatele de alte case. Cât de aproape trebuie să fie pământul ca să poți face o astfel de deosebire! În adevăr: ursita lui se apropie de împlinire!

La început se temuse, că nu cumva nodul, care prin un capriciu îngrozitor îi înălțauise piciorul, să se desfacă în mod tot atât de caprițios. Acum nu se mai teme de asta. Dar nu-i ajută mult că nu mai simte teama dela început, căci sîrmanul e pierdut, cu sau fără coșul seu. El cade împreună cu balonul seu, care după-ce și-a pierdut tot gazul, e dat pradă legii inexorabile a greutateii, fără altă contra greutate, de cât o neîndestuitoare frecare în atmosferă. Căci a-

ceasta, curtisană inconstantă, care numai câteva clipe mai nainte îl ridicase pe urieșul nerănit până în nori, acum se lasă sfășiată fără să se opună.

Din ce în ce cade mai iute. Legea despre căderea corpurilor e în elementul seu. Nu-i pardon, și mai iute, tot mai iute, până la marginea extremă a iușelii. Câteva clipe încă și se va sfărîma. Aceste-s biserică... aceea e o biserică... acoperișuri... hornuri... mulțime. Încă un moment și va putea deosebi indivizii: femeile de bărbați, un om de alt om, un copil de alt copil.

Și cade!

Și încă tot își dă seamă de situația sa. Conștiința celor-ce-l așteaptă nu l'a părăsit încă. Dar nu mai poate gândi destul de limpede ca să doriască ceea-ce poate se va întâmpla: să leșine înainte de ținta căderii înfricoșate.

Vede și aude încă. Nodul dela picior nu-l mai strînge.

Funia care îl lega de coș s'a lărgit. Coșul, care nu-i mai mult reținut de balonul gol de gaz cade repede, se învîrte lângă el, deasupra lui, în jurul lui. Totul murmură, totul tremură. Aude șueratul ascuțit al aerului ce strătaie în căderea sa. Sgomotul surd produs de mulțimea de desubtul lui îi atinge urechea. Sgomotul devine din ce în ce mai limpede. În curînd va putea distinge voci în murmurul monoton, care îi tradează apropiere

ree unei mulțimi omenești. Simte exhalarea caldă a poporului...

Și cade într'una.

Încă o clipă și...

Ajuns la nivelul caselor mai înalte, vîntul îl mină cătră acoperișul teatrului...

Obosit, rănit, li mai rămîne atîta putere de judecat, ca să înțeleagă ce-i șoptește instinctul conservării: acaș-te de ceva! acaș-te... și putere deajuns să urmeze. Sfarîmă câteva cărămizi, încleștează un par de desubtul lor, resistă loviturii balonului ce vrea să-l ducă cu el... e scăpat!

— Pentru un om care n'a căzut încă niciodată din nori, descrierea ta nu-i real — îi observă Adolf rece. — Spre satisfacerea mea trebuie să spun că ai purces mai mult din punct de vedere optic decât sentimental. Am observat, nu fără plăcere, că ai tăcut despre copiii și soția sîrmanului aeronaut. În adevăr, destul a fost de bine! Continuă numai așa. Nizește să înțelegi și să faci pe alții să te înțeleagă. Sentimentul vine de sine... sentimental adevărat, bine înțeles. Ce privește cel fals... nu servește spre nimic... Nul Cel care prescrie sentimente nu le simte el însuși și oamenii cari au lipsă de astfel de lucruri... pah! stupizi!

Ei da, ce privește optica! Ai uitat să observi cum fieca e punct, care zăcea perpendicular sub sîrmanul om, părea a se ridică până la el și i-se înfățișa ca vîrful unui

trebuesc făcute la timp; ori-ce întârziere a acestor lucrări este în dauna bunei dezvoltări a porumbului; se se vadă numai ca pământul în momentul prășirii să fie svântat. Prășitul făcut îndată după ploii și când pământul este prea jilav, are cusurul că se bățătoarește locul și afară de aceasta o mare parte din burueni s'ar prinde numai de cât.

Când porumbul s'a semănat în rânduri cu mașina sau cu mâna în urma marcatorului, suntem folosiți la lucrările de întreținere putându-se face atât prășitul în cât și al II-lea cu prășitoarea mecanică, deși lucrarea executată cu prășitoarea este mai puțin bună de cât prășitul cu mâna, are însă marele folos că se poate face mai iute, efin și la timp.

În afară de secetă, cultura porumbului mai suferă des și de insecte. Mijlocul cel mai bun de a ne scăpa de acestea, e nimicirea ouălor de insecte, așa cum s'a practicat și pe moșia Școalei de agricultură din Armășești.

Aceasta s'a făcut în modul următor:

În luna Iulie, îndată după seceratul cerealelor se se face o arătură în față îngropând miriștea. Această arătură are de scop atât nimicirea ouălor de insecte prin căldura provenită din schimbarea culorii suprafeței solului față de razele soarelui, căci se știe că miriștea menține mai mult sau mai puțin o temperatură constantă pentru ouăle de insecte, cât și dezvoltarea (clocirea) ouălor, cari negăsind plante pentru a se hrăni, se vor nimici dela sine.

Cultivând porumbul de timpuriu și în condițiile arătate, va avea timp să se coacă mai bine, putând a recolta în bune condițiuni de păstrare. Cu aceasta am îndeplini și regula igienică, căci se știe: cât de dăunătoare e pentru sănătate, hrănirea cu porumb crud și mucigăit.

Resumând cele spuse despre cultura porumbului e de datoria cultivatorului luminat să știe că:

Lucrările de pregătire din toamnă a pământului, timpul și modul de îngropare a seminței, precum și lucrările de întreținere ne pot asigura o bună recoltă chiar în anii secetoși.

Al. V. Poppeanu,
Profesor-Armășești.

NOUTĂȚI

† **Vincentiu Visotna**, locotenent-colonel la Reg. de Inf. Nr. 64 din loc, a răposat Vineri, la 3 Aprilie n., în etate de 55 ani. În mormântarea a avut loc Luni în 6 l. c., cu convenita pompă militară, participând și o mulțime de cetățeni fruntași. Serviciul funerar a fost săvârșit de on. dn pro-

punat scurt, știi, cum Dore deseamnă lucrurile aceste. Acest Doré are mai mult talent decât gust bun. — Acest saltimbanc, precum se vede, e iubit pe la voi. — Un aeronaut care cade, crede că va cădea ca într'o suliță. O, voi ceialtați oameni, voi cu greu vă puteți face o idee luminoasă despre ce va să zică a cădea, voi, cari mereu simțiți sub picioarele voastre pământul solid! Impretinsește-te nițel cu idea asta. O să-ți fie de folos, când vei fi ajuns procuror-general, mare-magaziner al moralei publice... Hlm!

Dar' spune-mi acuma ce s'a ales din acest aeronaut?

— Gândesc că poporul a scos strigăte de bucurie, stăpâne.

— Poporul, poporul, vecinul tău popor! Poporul strigă cum strigă cu ori ce prilej. Poporul își petrecuse. Nu-mi vorbi de strigăte de bucurie. Asta nu înseamnă *gar nichts*. Poporul tot așa jubila când împăratul Nero dădea comedii sau când a aprins Roma.

O să-ți spun eu ce s'a întâmplat.

Cea dintie urare de binevenire ce-o primi bietul naufragiat, după ce-și făcuse drum prin coperiș și căzuse leșinat pe scândurile podului din *Hoftheater* a fost o injurătură și o amenințare. Intendantul teatrului îl numi: *nen frechen Hund*, care pusese mână sacrilegă *an einem Kurfürstlichen Gebäude!* O să-l ducă înaintea tribunalului pentru:

topop V. Domșa, asistat de capelanul militar Ioan Broju dela Sibiu și preotul al doilea din loc. La casa mortuară dl Broju a ținut un potrivit discurs funerar, ear la groapă un batalion întreg ă dat salvele prescrite. Decedatul a fost fiu de grănițer, făcându-și primele studii în școala grănițerească din Biserica-albă. Ajungând apoi pe cariera militară și având o diligență rară, a avansat la înaltul grad de loc.-colonel. Era un suflet bun și se întreținea cu plăcere cu feciorii români, îndemnându-i la bărbăție și fapte de glorie. Pe răposatul, pe lângă soție și o copilă, îl deplâng prietenii și cunoscuții.

Odihnească în pace!

Executor orășenesc al Orăștiei a fost ales, în ședința comunității de Luni, dl Laurențiu Perhaița.

Intărirea alegerii dela Arad.

Mercuri a primit Esc. Sa Metropolitan Ioan Mețianu din Sibiu decretul regal, prin care P. Cuv. Sa Archimandritul Ioan I. Papp e întărit de episcop al diecesei Aradului. Decretul a fost scris de Maj. Sa în 27 Martie n., ear' ministrul Wlassics l-a trimis Metropolitanului în 30 Martie n. (sub Nr. 22,862) cu adausul, că noul episcop are să se presinte cât mai curând pentru a depune jurământul de fidelitate.

O Româncă doctor în filosofie.

Din Berlin se anunță: Eleonora Strățilescu din Huși a fost promovată în mod solemn Doctor în filosofie. Acesta e primul cas la universitatea din Berlin, când o femeie e promovată Doctor în filosofie.

Casarme de cavalerie în Sibiu și Sebeș.

Ministrul de honvezi, în conțelegere cu cel de războiu din Viena, a primit oferte prezentate de orașele Sibiu și Sebeș pentru zidirea de casarme pentru husari. Sibiu va căpeta un stat major de regiment și de divizie, trei escadroane, plutonul de pioniri, școale de suboficieri și de voluntari Sebeșul un stat major de divizie și trei escadroane.

Necrolog. La 22 Martie a. c. a repausat în Timișoara **Ioan Vulcan**, un preot și protopop emerit în etate de 75 ani

Nepot al episcopului **Samuil odinioară Vulcan**, decedatul s'a născut în Blaș la anul 1828, din părinți plugari.

Intreaga inmormântare a fost o manifestare vedită a stimei, ce i-a datorit diecesa.

Actul funebral a fost condus de dl Nicolae Nestor, canonic în Lugos, pe lângă o asistență numeroasă de preoți și aderenți a defunctului.

Fie-i țărina ușoară și amintirea neuitată.

Beleidigung der Königlichen Majestät, da, Königlich! Cum armoniază asta cu principiul electoral? Întrebă de Metternich și soții sei din 1815. Din soarta de care avu parte bietul Phaeton rezultă că bătrânul principe, a cărui cetățeni fuseseră vânduți Englițerei, lucrase rău conservând țării cei doi strămoși, cari cu ajutorul unui șir de moși dăduseră vieață acestui intendant. Parol privind la oamenii nevânduți te prinde mila de cei cari i-au cumpărat pe ceialtați. Ostașii vânduți s'au bătut în America vitejește, o știu! Dar' asta nu'i dă afacerii un aspect mai curat!.. Ce-i mai revoltant: vnzarea în sine sau indoliența josnică cu care 'la-și fi vndut? Cu o minimală parte din vitejia dezvoltată împotriva eroilor neatârării americane, ai fi putut alunga zece principii electorali. Dar' asta ei n'au îndrăsnit-o... Vechia istorie despre unctiune și grația lui Dumnezeu. Eu nu's orbit de nepotism și nu țin parte unui principe pentru-că mi-e nepot; dar' totuși mai bine îmi place încă să facă el parte din familia mea decât să fiu moșul acestui intendant și a unei mulțimi de indivizi cari seamănă *allerunterhänigst* acestei creature. Ei sunt cei cari cresc principii nevrednici. Un principe nu'i stâncă de sare și nu poate, să rămână, el unicul, sănătos, când totul în jurul lui e putrede...

Animale cari prevestesc timpul.

Adesea suntem nedumeriți și voim să știm ce timp va urma pentru ziua următoare; bătrânii de altă-dată, nu se serveau de instrumente de precizie, pentru că nu le erau încă cunoscute și spre a ști ce timp va veni în ziua următoare, se basau pe observațiuni asupra diferitelor animale, eată dar' câte-va din observațiunile lor: Înainte de ploaie. — Rândunicile sbor pe lângă suprafața pământului. — Gușterii se ascund. — Paserile își lustruesc penele. — Muștele înțepă cu țarie. — Găinile se ciugul și se scald prin praf. — Peștii sar afară din apă. — Rațele și găștele dau din aripi, țipă și pare că se scaldă. — Vitele cornute țin nasul în vânt pentru a respira aer; dacă sunt la pășune ele se reunesc în cireadă pe la colțurile izlazurilor sau pe la un adăpost oare-care, punându-se cu capul în dosul vântului. — Oile părăsesc pășunatul cu regret. — Caprele aleg loc de adăpost. — Măgarii sbiară lung și des dând din urechi. — Câinii par amortiți. — Cocosii bat din aripi și cântă la niște ore neobicinuite. — Păuni țipă de pe înălțimea pomilor. — Vrăbiile se adună în stoluri numeroase pe pământ sau prin garduri și scot toate împreună țipete necurmate. — Broaștele orăcăesc. — Prihorii se apropie de locuințe. — Albinele părăsesc stupii cu neîncredere și nu se îndepărtează. — Furnicile transportă cu iuțea ouăle lor. — Melcii cei mari ies la iveală. — Când va fi frumos: Țintării sboară, seara în coloane numeroase cari se ridică în aer. — Brotăcelul captivat în borcanul de sticlă se ridică pe scara lui. Semne care arată vreme rea și vânt: — Vitele cornute fac salturi dând repede din cap. — Micii devin nebunatici și se împung. — Porcii iau paie în gură, țipă și dau din cap. — Pisicile sgărie pomii și stâlpii. — Găștele încearcă să sboare sau întind aripile lor. — Porumbii bat tare din aripi sburând. — Rândunicile se țin pe o singură parte a pomului, ca să se hrănească cu insectele cari se adăpostesc în partea opusă vântului. — Coțofenele se reunesc în mici stoluri și lehaie între ele. — Înainte de furtună Sturzul cântă tare și lung. — Rândunelele de mare părăsesc țermurile spre a se adăposti în cuiburile lor făcute în maluri. — Lăstunii se depărtează dela orașe și sbor pe deasupra câmpurilor țipând cu putere.

Răscoală contra Englezilor. Din Port of Spain (insula Trinidad, Antilele mici engleze) se telegrafează, că răscoala contra Englezilor a fost acolo teribilă. Toate palatele autorităților au fost aprinse. Poporul de jos s'a încercat să ardă de viu pe guvernator în palatul seu, după-ce stropise palatul cu petrol. Alergând soldații, au tras focuri asupra mulțimii, care incunjura palatul. Au fost mulți morți și răniți.

Cadou de Paști. *Eminescu și Coșbuc* lucrarea comparativă a tinerului profesor Alexandru Ciura, binecunoscut cetitorilor nostri, a apărut într'un drăgălaș volum. Lucrarea tractează în un stil ușor, cele două curente stăpânitoare în literatura noastră mai nouă. O recomandăm cu căldură tuturor, ca o lectură plăcută și recreatoare. Lucrarea s'a tipărit într'un număr restrins de exemplare. E una dintre cele mai frumoase broșuri ce se pot vedea în piața noastră de cărți. Se poate căpeta la Librăria Tipografiei Seminarele din Blaș.

Avis.

La subscrisul se primește numai decât un **invetăcel** (ucenic) de meserie.

Orăștie, Martie 1903.

Aurel Papiu, măcelar
piața-magistratului.

Crâșmă de închiriat.

Casele subscrisului din capul uliței Beriului, cu **orășmă** și loc de locuință pentru ospetar, având 4 odăi din cari una arangeată frumos cu **billard** și mobilier frumos, cugnă etc., luminată cu electricitate, și având *cuglărie, grajd, șoproan* mare

SUNT DE ÎNCHIRIAT!

Pot fi luate în folosință deja dela 1 April v. a. c.

Contractul pe cel puțin 3 ani.

A se adresa subscrisului

George Bogdănescu, propr.
în Orăștie (Szászváros).

Sz. 234—1903. tlkvi.

Árverési hirdetméyl kívónat.

A szászvárosi kir. jbiróság mint telekkönyvi hatóság közhírré teszi, hogy a bábolnai kerületi gör.-kath. esperesi és papi alap végrehajtatónak Neamcz Iuon és társai végrehajtást szenvedő elleni 440 kor., tőkekövetelés és jár. iránti végrehajtási ügyében a dévai kir. törvényszék (az algyógyi kir. járásbiróság) területén levő Csigmón faksó a csigmói 56 sz. tjkvben a 1 † rd 50 hrsz. 120 kor., a † 2 rd 107/2 108/2 hrsz. 373 kor., a † 3 rd 564 hrsz. 41 kor., a † 4 rd 652/1 hrsz. 24 kor., a † 6 rd 807 hrsz. 12 kor., a † 7 rd 922/2 hrsz. 38 kor., a † 8 rd 1160/2 hrsz. 6 kor., a † 11 rd 1304/1 hrsz. 114 kor., a † 15 rd 1739/1 hrsz. 16 kor., a † 16 rd 1843 hrsz. 4 kor., a † 17 rd 1874 hrsz. 26 kor., a † 19 rd 2069 2070 hrsz. 25 kor., a † 20 rd 2100 hrsz. 1 kor., a † 22 rd 2426 hrsz. 4 kor., a † 25 rd 2656/2 hrsz. 11 kor., a † 26 rd 2670/2 hrsz. 2 kor., a † 27 rd 3061 hrsz. 24 kor., a † 28 rd 3153 hrsz. 7 kor., a † 29 rend 3409/2 3438/2 3439/1 hrsz. 34 kor., továbbá az u. o. 367 sz. tjkvben a † 1 rd 2014/2 és 2015/2 hrsz. ingatlanra 89 kor., továbbá az u. o. 261 sz. tjkvben a † 2 rd 1176/2 hrsz. ingatlanra 35 kor., a † 3 rd 1220 1227 hrsz. ingatlanra 76 kor., a † 4 rd 1414/1 hrsz. ingatlanra 39 kor., a † 5 rend 1479/2 hrsz. ingatlanra 47 kor., a † 6 rd 1512 hrsz. ingatlanra 25 koronában ezennel megállapított kikialtási árban elrendelte és hogy a fennebb megjelölt ingatlanok az 1903. évi április hó 15. napján d. e. 9 orakor Csigmó község házánál megtartandó nyilvános árverésen a megállapított kikialtási áron alol is eladatni fognak.

Árverezni szándékozók tartoznak az ingatlanok becsárának 10%-át készpénzben vagy az 1881. évi LX. t.-cz. 42. §-ában jelzett árfolyammal számított és az 1881. évi november hó 1-én 3333 sz. a. kelt igazságügyminiszteri rendelet 8. §-ában kijelölt óvadékképes értékpapírban a kiküldött kezéhez leteni, avagy az 1881. LX. t.-cz. 170. §-a értelmében a bánatpénznek a bíróságnál előleges elhelyezéséről kiállított szabályszerű elismervényt átszolgáltatni.

Miről érdekeltek értesítettnek.

A kir. jbiróság mint tlkvi hatóság.

Kelt Szászvároson, 1903. évi január hó 18. napján.

Sohalmy,
kir. albiró

Apă minerală!

Dr. Hankó Vilmos, profesor, membrul Academiei maghiare de științe, a calificat apa naturală de conținut acid-carbonic a »Isvorului-Dacia« de apă gustoasă excelentă și de neprețuită.

Resultatul analizei și părerea o comunicăm în traducere autentică:

ANALISA CHEMICĂ

a apei acre »Isvorul-Dacia« din Șoimușul-Murășului, lângă Deva.

	în 1000 grame apă	
Calcium hydrocarbonat	1.0542	« «
Magnesium «	0.3497	« «
Calcium sulfat	0.2316	« «
Natrium hydrocarbonat	0.1705	« «
Vas «	0.0390	« «
Kalium chlorid	0.0520	« «
Mangan hydrocarbonat	0.0154	« «
Kalium «	0.0094	« «
Lithium «	0.0019	« «
Silicium dioxid	0.0096	« «
Suma substanțelor solide	1.9333	grame apă
Acid carbonic liber	2.3953	« «
Volumul acidului carbonic liber	1214.6	c. c.

Precum dovedește analiza, »Isvorul-Dacia« din Șoimușul-Murășan (apă acra de Pauliș) e a se număra în grupa acelor ape acre pământoase, cari conțin fer. După caracterul său chimic, format din cantitatea și proporția părților sale constitutive, isvorul acesta face parte din grupa apelor mai renumite. Are un prea plăcut gust și fiindcă conține deosebit mult acid carbonic — în privința căruia »Isvorul-Dacia« ocupă un loc între apele acre mai de frunte — prin limpezimea sa e o excelentă apă de beut. Pentru locuitorii părților lipsite de darul unei ape sănătoase: apa »Isvorului-Dacia« e de neprețuit. Din compoziția potrivită a apei se poate deduce, că și pentru praxa medicală »Isvorul-Dacia« va fi un factor important.

Conform actului alăturat, apa trimisă spre analizare s'a scos și sigilat în fața antistieii comunale.

Budapesta, la 3 Martie 1903.

Dr. Hankó Vilmos m. p.

profesor de chimie la școala reală superioară de stat a cercului 11-lea din Budapesta, membru al academiei maghiare de științe.

(L. S.)

Am îngrijit, ca aceasta apă distinsă și rectoritoare, care beută curată și cu vin ori cu sirup este tot asemenea de excelentă, să fie pusă la dispoziția onor. public și anume cu un preț foarte efitin: O sticlă de 2 litri: 12 bani (filieri).

Să poate cumpăra peste zi dela institutul de economii »Dacia« în Orăștie.

Sticlele goale se aduc înapoi: cele perdute se plătesc cu 30 bani (filieri) bucata.

Cât de curând vom pune în circulație și sticle de câte o litră.

Direcțiunea institutului de economii »Dacia«
în Orăștie.

Avis!

Vasile N. Bidu,

comerciant de Pescărie în Orăștie (Szászváros) și Brașov (Brassó).

Adresa telegr.: Bidu, Szászváros.

Cel mai mare deposit de Pescărie în Ardeal, care există dela anul 1869. Asortat pentru toate sezonele cu tot soiul de Pescărie sărată, precum: Crap (Șeran) dela 1/2 chilo în sus până la 4 chilo bucata. Somn mare fără cap; somn mai mic, dela 1/2 chilo în sus până la 4 chilo bucata. Știucă, Platică mare și mică; Terașcă (Veverigă) și Spițer; Morun; precum și Icre negre și roșii moi și tescuite; Masline mari de Volla și mici Trile. Roșcove (Johannisbrot) se vind în mare, dela 5 Chilo în sus, cu prețuri foarte moderate. La cerere se trimit și pachete postale.

Informațiunile și comenzile se fac la Orăștie, după adresa de sus și se efectuează grabnic și prompt.

Recomandăm tutuora și mai cu seamă vinzătorilor de Pescărie, cari doresc a avea marfă bună și cu prețuri moderate, aceasta firmă cinstită, veche și românească.

4-

„DACIA“

institut de credit și economii, societate pe acții.

Reședința societății: Orăștie (Szászváros, Broos).

Birourile societății se află în casele proprii:
(Strada Berăriei nr. 12 lângă posta regească).

Capital social 100.000 cor.

Operațiunile societății sunt:

A) primește depuneri spre fructificare.

a) depuneri fără anunț până la 100 cor. 5 1/2 %.

b) depuneri mai însemnate cu anunț de un an cu 6 %.

c) depuneri făcute de biserici, școale, corporațiuni culturale ori cu scop de binefacere cu 6 %.

Contribuția erarială pentru sumele depuse se plătește prin institut.

Regulamentul special pentru depuneri se cuprinde în libelul de depuneri.

Depuneri, ridicări și anunțări se pot face și prin postă și se rezolvă fără întârziere.

B) Acoardă credite personale pe lângă cambii sau obligații cu caventați.

C) Acoardă împrumuturi pe efecte.

D) Acoardă împrumuturi pe lângă siguranță ipototecară.

E) Instiue ramul de amanetare pe aurituri, argintării, pe lângă dispozițiile legale existente, procurându-și concesiunea forului competent.

F) Cumpără și vinde efecte publice, pe cari în cas de lipsă le poate lombarda.

G) Cumpără și vinde realități.

H) Cumpără și vinde ori-ce lucruri mobile.

I) Tot felul de întreprinderi comerciale și economice, în societate cu alții ori singură.

K) Finanțează patente.

L) Arăndează și exarăndează realități și alte drepturi și întreprinderi de tot soiul.

Direcțiunea.

„Minerva“ inst. tipogr., societate pe acții

în Orăștie Szászváros.

Opuri —
Bilete de log.
Broșuri —
Circulare —
Bil. de vizită
Invitări —
Bilanțuri —
Acții —
Cap. de epist.
Placate —
Ord. de dans
Adrese —
Compturi —
Note —
Preț Curent.
Anunțuri —
Registre —
Imprimare —
Couverte —
Bilete de cui.
Etc. etc. etc.

Există deja de 14 ani și este pro-
văzută cu tot felul de material
necesar, ca ori-care altă tipografie.

Institutul Tipografic

„Minerva“

pe lângă că efectuește ori-ce co-
mande repede și cu prețuri mode-
rate, se îngrijește totodată ca toate
acelea să fie estetic lucrate și
fără erori.

Până de present se bucură de sprigi-
nului celor mai îndepărtate orașe. Dovadă
aceasta despre promptitudinea și
acuratețea cu care efectuește ori-ce
lucrare.

Ca unica tipografie românească în
acest mare comitat, se roagă de bine-
voitorul sprigin al celorlalte institute
rom., precum și al privaților.